

Temat lekcji: Czy są sytuacje w życiu człowieka, która zmuszają do konformizmu?

Opracowanie: Monika Koszyńska

Etap edukacyjny: szkoła podstawowa (klasy 7-8), szkoła ponadpodstawowa

Przedmiot: godzina wychowawcza

Czas: 2 godziny lekcyjne + projekcja filmu

Po zajęciach uczniowie będą umieli:

- wyjaśnić definicję pojęcia konformizm;
- wyjaśnić wyrażenie wyższa konieczność oraz wskazać jej przykłady;
- zająć stanowisko w dyskusji na temat postawy konformistycznej i nonkonformistycznej, popierając je argumentami.

Metody pracy:

burza mózgów, kula śnieżna, debata „za i przeciw”

Środki dydaktyczne:

- film M. Łozińskiego „Egzamin dojrzałości”
- materiał pomocniczy - instrukcja dla nauczycieli z zasadami przeprowadzenia debaty „za i przeciw”
- duże arkusze papieru
- mazaki

Pojęcia kluczowe:

konformizm, nonkonformizm, wyższa konieczność, cenzura, manipulacja, wolność

Uwaga:

Poniżej przedstawiamy scenariusz jednej lekcji; podczas drugich zajęć uczniowie biorą udział w debacie

Przebieg lekcji:

1. Zapowiedz uczniom, że za chwilę obejrzą film p.t. „Egzamin dojrzałości” - wyjaśnij uczniom jego kontekst historyczny.
2. Po projekcji zapytaj uczniów o pierwsze wrażenia. Poproś o krótkie wypowiedzi lub dokończenie zdania: Maturzyści w filmie Łozińskiego...
3. Podziel uczniów na dwie, w miarę równe grupy. Pierwszej grupie wręcz duży arkusz papieru z zapisanym terminem konformizm, a grupie drugiej arkusz z zapisanym wyrażeniem wyższa konieczność. Poproś, aby każda grupa metodą burzy mózgów wypisała wszystkie skojarzenia związane z tymi dwoma terminami. Po 6 minutach poproś, aby grupy wybrały po jednym przedstawicielu, który przeczyta wszystkie skojarzenia wypisane przez grupę. Po wyczytaniu wszystkich skojarzeń pierwszej grupy uczniowie z grupy drugiej mogą uzupełnić listę przez dodanie własnych. W ten sam sposób należy postąpić z zapisami grupy drugiej.
4. Poproś uczniów, aby na podstawie wypisanych wcześniej skojarzeń członkowie grupy pierwszej (konformizm) spróbowali zapisać na kartce definicję tego terminu, a członkowie grupy drugiej (wyższa konieczność) zapisali definicję tego wyrażenia. Następnie poproś, aby każdy uczeń połączył się w parę z osobą, która była w jego grupie i w dyskusji wspólnie wypracowali jedną definicję. Potem każda dwójka łączy się z drugą i w czwórkach powtarzają dyskusję

Filmoteka Szkolna

wpracowując wspólną definicję. Tę procedurę należy powtarzać do momentu uzyskania jednej, wspólnej dla całej grupy definicji konformizmu i jednej definicji wyższej konieczności. Po zakończeniu tego etapu lekcji wywieś na dużych arkuszach papieru lub wypisz na tablicy słownikowe definicje pojęcia konformizm i wyrażenia wyższa konieczność.

5. Upewnij się, że wszyscy uczniowie zrozumieli tak wypracowane definicje pojęć konformizm i wyższa konieczność. Zapytaj, czy ich zdaniem, można w obejrzanym filmie wskazać sytuacje czy postawy, których definicje uczniowie wypracowali? Pozwól wypowiedzieć się trójce uczniów z grupy zajmującej się konformizmem i trójce z grupy zajmującej się wyższą koniecznością.
6. Zapisz na tablicy temat: Czy są sytuacje w życiu człowieka, które zmuszają do konformizmu? Poinformuj uczniów, że temat dzisiejszej lekcji jest jednocześnie tematem debaty „za” i „przeciw”, w której wezmą udział na następnych zajęciach.
7. Podziel uczniów na dwie, równe grupy, korzystając z listy w dzienniku, gdzie uczniowie z numerami nieparzystymi będą reprezentowali obrońców tezy, a uczniowie z numerami parzystymi - przeciwników tezy. Poleć uczniom, aby przez najbliższy tydzień przygotowali argumenty zgodne z przydzielonym im stanowiskiem w debacie. Przypomnij także zasady debaty „za i przeciw” – możesz im rozdać odpowiednie instrukcje.
8. Na następnej lekcji przeprowadź debatę.

Załączniki:

Materiał dla nauczyciela:

I Jak przeprowadzić w klasie debatę „za i przeciw”?

Debatę stosujemy wtedy, gdy chcemy, aby uczniowie spojrzeli na ten sam problem z dwóch różnych punktów widzenia, przeanalizowali go, a następnie podjęli decyzję.

Do zalet tej metody zaliczyć należy:

- kształcenie umiejętności argumentacji,
- rozwijanie umiejętności twórczego i krytycznego myślenia,
- c wspomaganie procesów demokratycznych w szkole,
- umożliwianie lepszego zrozumienia podejmowanych decyzji,
- tworzenie poczucia współodpowiedzialności za przyjęte rozwiązania.
- możliwość stosowania w szkole podstawowej i średniej. W zależności od poziomu uczniów może być rozszerzona lub zawężona

Nauczyciel pomaga uczniom przygotować się do debaty, udziela wskazówek, tworzy pozytywny klimat, słucha uważnie wypowiedzi uczniów, nie komentuje gdy któryś uczeń skończy mówić (nauczyciele mają taką tendencję), zachęca uczniów do dyskusowania z uczniami, a nie z nauczycielem, przygotowuje uczniów merytorycznie do dyskusji, lub wskazuje materiał, na podstawie którego powinni się przygotować.

Wskazówki praktyczne dla nauczycieli

- Nauczyciel określa zasady debaty
- Nauczyciel wybiera temat na tyle kontrowersyjny, aby wzbudzał odmienne zdania i emocje ale nie powinien wywoływać emocji negatywnych (debata ogniskuje się wokół pewnego tematu, a raczej wokół postawionej tezy, np. „Studia wyższe powinny być bezpłatne”, "Przymusowa służba wojskowa jest współczesną formą niewolnictwa").
- Nauczyciel dzieli klasę na dwie dyskutujące strony:
  - zwolenników tezy
  - przeciwników tezy
- W zależności od koncepcji nauczyciela uczniowie mogą najpierw przygotowywać argumenty i dowody tylko dla swojej strony lub przygotować się do obrony obu stanowisk, a dopiero kilka dni przed debatą losować stanowisko, którego będą bronić. Jeżeli klasa jest zbyt liczna, możemy wprowadzić grupę obserwatorów. Obserwatorzy obserwują zachowanie dyskutantów, notują uwagi dotyczące prezentowanych argumentów, wskazują słabe i mocne strony debatujących, starają się wychwycić popełnione błędy.
- Debata jest kierowana - może nią kierować nauczyciel, uczeń lub dwóch uczniów. Do ich zadań należy czuwanie nad przebiegiem debaty, otwieranie dyskusji, przydzielanie i odbieranie głosu w razie przekroczenia limitu czasu, czuwanie nad kulturą dyskusji.
- Debatujące strony przedstawiają własne argumenty. Każdy dyskutant próbuje zaprezentować najlepsze argumenty na poparcie swojego stanowiska. Debatujący siedzą po dwóch przeciwnych stronach. W innych rodzajach dyskusji uczniowie siedzą w kręgu, dyskutują bowiem ze sobą, a nie kierują argumentu do nauczyciela.
- Podsumowanie debaty sprowadza się do przeanalizowania jej i określenia jej kluczowych momentów, wskazania na doświadczenia warte wykorzystania w przyszłości.

W podsumowaniu i ogólnej ocenie debaty można wykorzystać następujące pytania:

- Co należy ulepszyć w kolejnej debacie?
- Jakie argumenty były najbardziej przekonujące?

Filmoteka Szkolna

- Czy ktoś został przekonany i zmienił swoje zdanie?
- Jakie nowe ciekawe poglądy usłyszałeś po raz pierwszy?

Jeśli chcemy pomóc obu debatującym stronom w ustaleniu płaszczyzny porozumienia, prowadzący dyskusję prosi, aby każda z grup spróbowała znaleźć wśród argumentów grupy przeciwnej chociaż jeden argument, który mogłaby zaakceptować.

Praktyczne wskazówki dla uczniów

- trzymać się blisko tematu
- starać się udowodnić i przeforsować własne stanowisko
- próbować przewidzieć strategię przeciwnika
- rozpoczynać wystąpienie od najsilniejszego argumentu
- pamiętać, że należy łączyć argumenty w logiczną całość
- używać różnorodnych argumentów
- popierać argumenty dowodami, np. danymi statystycznymi, poglądami różnych autorytetów
- słuchać uważnie argumentów strony przeciwnej, by móc formułować kontrargumenty, szukać słabego punktu przeciwnika
- nie mówić zbyt szybko, stosować pauzy
- nie czytać z kartki; odczytywać tylko cytaty i dane statystyczne
- sporządzać notatki, co może pomóc przygotować kontrargumenty
- nigdy nie powtarzać wszystkiego od początku, starać się oszczędnie gestykulować.

Obserwatorzy

Dużą rolę w końcowej fazie debaty odgrywają obserwatorzy, którzy posługują się specjalnymi kartami oceny, wskazującymi słabe i mocne strony debaty, popełnione błędy, dobre argumenty itd. Obserwatorzy decydują, czyje argumenty okazały się bardziej przekonujące i czy teza debaty została obroniona. Debata może zakończyć się głosowaniem. Moment głosowania często jest ukoronowaniem debaty.

Korzyści z zastosowania debaty

Debata rozwija umiejętność:

- logicznego myślenia i argumentowania
- rozwiązywania problemów
- ustnej komunikacji
- pisemnego porozumienia
- twórczego myślenia
- poszukiwania i porządkowania informacji (umiejętność tę zdobywają uczniowie podczas przygotowywania się do dyskusji)
- weryfikowania własnych, często powierzchownych poglądów

Niebezpieczeństwa zastosowania debaty „Za i przeciw”

W wyniku debaty:

- jedna ze stron może czuć się przegrana
- jedna ze stron może być niezadowolona z decyzji obserwatorów
- uczniowie mogą nie identyfikować się ze stanowiskiem, którego muszą bronić
- mogą pojawić się negatywne emocje związane z tematem
- może pojawić się niezdrowa rywalizacja